

İmtiyaz Sahibi
Azmi ÖNARIN

1-10-1938
SAYI: 18

Yazı İşleri Direktörü
Mustafa DÜMER

AYLIK

MANISA

HALKEVİ

DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

- 1 — Kül Olan Ruh M. ÇAGATAY
- 2 — Bir Eğitimci Kursunda K. NAMİ DURU
- 3 — Muradiye Camii T. BERKİN
- 4 — Turizm bakımından Manisa G E D İ Z
- 5 — Dil Bayramı N. N. EDGÜER
- 6 — Şiir, «8» Eylül N. N. EDGÜER
- 7 — Tarhala Obasını tanıyalım Avni ALTINER
- 8 — Halkevimizdeki Çalışmaların G E D İ Z
Ana hatları

KÜL OLAN RUH

Yazan : M. ÇAGATAY

O smanlı imparatorluğunun idarî ve iktisadî durumunu gösterir bir hartaya bakıyordum. Burada imparatorluğun çökmesinde mühim rol oynayan sebeplerden birinin de yolsuzluk ve vesaitsizlik olduğu nazarı dikkatimi celbetti. İktisadî sahada ham mallarımızın gürümesi, askerlerimizin istenilen yere zamanında gidememesi, yurtdaşların tanışamamaları hep bu ana çibanın istera-bından ileri geliyordu.

O zaman bugün olduğu gibi mühim şehir ve kasabaları birbirine bağlayan demir yolları ve hattâ şöseler hemen hiç yok gibiydi. En mühim tren yolu son zamanlarda yapılan Anadolu Bağdat hattıydı. Diğer ufak demir yollarını bir tarafa bırakacak olursak bu hattın gayri demir yoluna rastlanamazdı. Bu hatların hepsi de imparatorluğu pazar yerine çevirmek isteyen ecnebler tarafından yapılmıştı. Makine ve diğer elemanları demirleşmek isteyen bir ruhun perçinleşmesi için çalışıyordu. İmparatorluğun ana yolları bugünkü dağ yollarımız olan patikalardı. Hepsisi de dar ve kanburdu. Uzun seyahata çıkanların içi dışına karışırdı. Çamurlu, tozlu ve taşlı

yollarda uzun zaman dolaşanlar onların bir ömür türpüsü olduğuna çok iyi bilirler..

Taşıma vasıtalarımız ise çok iptidai idi. Bunların en mühimleri insan, merkep, at, katır, deve ve kağnıdan ibaretti. Ootomobil ve treni nüfusun yüzde onu tanımazdı. Ankaradan - İstanbula, Sivastan - Adana-ya gitmek isteseniz yolculuğunuz günlerce devam ederdi. Yolların biçimsizliği, nakil vasıtalarının rahat olmayışı yüzünden insan varacağı yere âdeta hasta ulaşırdı. Bundan başka güzergâhta otel ve hanların bulunmaması, istirahatlılık ve gıdasızlıkta sinirlerin gerilmesinde mühim roller oynardı.

Yukarıda söylediklerim insana azap çek-tirmek için belli başlı birer sebep iken bir de bunlara evelkilerden daha püsküllü belâ olan eşkiya korkusunu da katmak lâzımdır. Bu belâ hepsinin üzerine tüy dikerdi. Eşkiya kelimesini duyan bir çocuk bile sesini keserdi. Değil dağ başlarında şehir ve kasabaların civarında bile soygunculuk olduğundan âdeta tabancasız, mavzersiz g zemezsiniz. Uzak yolculukta iki adımda bir kulağınız dur, kımıldama veya davranma! Sesini beklerdi. Hulâsa yolcular, zenginlerler tüç-

carlar seyahata giderlerken vasiyetnamele-
rini yazarlar da giderlerdi. Dünkü nesil
eşkiyalar tarafından yollarda hatsız hesapsız
soyulanlarla, öldürülenleri pek âlâ bilir.
Hulâsa bu bakımdan da imparatorlukta
yolcular ve eşkiyalar her zaman seferî va-
ziyette idiler. İmparatorluğun hemen her
köşesinde dahilî savaş vardı.

Bir de bunlara kara kışları ilâve edin,
onun arkasında soba veya ocağının başında
uzun oturan Mehmedi ve teyzeyi görürsü-
nüz Herşeyi öldüren bu şerait içinde Türk
köylüsü asırlarca muhitine hapsoldü. O ne
ufuksuz bir yurd ve ne de ülke tanıdı.
Köylü ve şehirlinin tanıdığı âlem kendini
çevreliyen dağlarla her zaman gördüğü
insanlardan ibaretti. Her şehir veya köylü
için ufkunun dışında kalan bütün şeyler
yabancıydı. Yerinden bir iki günlük irakta
bulunan şehir ve kasabaları tanı-
mazdı bile. Siyasî sınırlar dahilindeki
memleketlerden ve insanlardan bahsedil-
irken daima hikâye sigası kullanılırdı. Kış
geceleri askerlik veya herhangi bir sebeple
uzakları görenlerin anlatıldığını masal gibi
dinlerler, anlatanı sinema gibi seyrederlerdi.

Yolsuzluk, vesaitin kıtlığı, eşkiya, mem-
lekette yaşayanları kör ve topal yaptı. Ni-
tekim birçok ihtiyarlarımızdan Hakârı veya
Denizliyi sorsanız, Türkiye sınırları içinde
olduğuna şüphe eder!. Yerini ve cihetini
bilmez. Yukarıda işaret ettiklerimize diğer
bazı sebepleri de katarsak sualimiz karşı-
sında afallıyan ve şaşırın şu veya bu
kimseyi suçlu addetmemiz günah olur.
Onun bu işde ne kabahati var?. Bu suç
karısını kafes, kendisini de dağ ardına
hapseden devlet ve hükûmetin değil mi?.
Milyonlarca insanın asırlarca kafes ve dağ
cerçevesi içinde mahkûm oluşu, çile çıkarışı
menfi bir düşünceinin neticesi değil mi?
Senelerce köyünde, evinde ocak başı sefası
yapan, kötürüm ve sakat olan bu neslin

bütün günahlarını ve çektiklerini göcünü
sırtına yükletmek sevap olmaz mı?. İmpa-
ratorluk kurulduğu gündenberi bu halet
ruhiyenin tesiri altında yaşadı. Onun ha-
muru böyle yoguruldu.

Fakat bugünkü nesil daha ilk hamlede
kendini, bu örümcek ağının dışına attı.
Artık bugün ne köy ve ne de şehirler ara-
sında aşılmıyan dağ ve kafesler var. Bu
günkü neslin ufkı siyasî sınır, kandaşları da
bu hudun içinde yaşayan topluluktur. Mil-
letin, devletin yapıcı kudreti dağları ova-
kağınları tren yaptı. Yolumuzda ne «Dav-
ranmayın» diye bizi durduracak eşkiya
sürüsü ve ne de atımızdan ucuracak bir
keçi yolu var. Demiryolları ve şöselerimi-
zin gittikçe çoğalması, hele nakil vasıtala-
rımızın ucuz oluşu herkese köyü kadar
yurdunu da öğretiyor. Dünün Ankara ve
İzmirini bilmiyenler, ocak başlarında adla-
rını sayıkıyanlar, bugün buraları köy veya
kasabalarına birer mahalle yaptılar. Çok az
bir para ile bugün Konyada yarın Diyar-
bakırda, daha öbürüsü gün Samsundayız..
Kuş misali yurdun dağını, bağını karışlayı-
veriyoruz. Yurdun bilinmesi ve tanınması
husunda ayaklarımızı, atımızı, otobüs ve
trenlerimizi seferber ettik. Bugün bir dağda,
yarın bir denizde daha başka bir gün de
Sitepdeyiz. Getirilmeyen, görülmiyen, üze-
rinde işlenmiyen yerleri görmeğe, oralarda
enerjimiz nisbetinde bütün kuvvetimizle
çalışmağa can atıyoruz. Bu çalışma esna-
sında yurdun harap ve bakımsız tarafla-
rında azap çekiyor, güzel yerlerinde göğüs
dolusu zevk ve heyecan duyuyor, çorak yer-
lerini de idealimizde yaşayan yere benzet-
mek için ter ve para döküyoruz. Bir tarafta
bir damla gözyaşı dökmek, öbür tarafta en
yüksek zevkleri tatmak dünkü ocak başı
ruhunun kül olduğunu gösteren en kuvvetli
deliller sayılmaz mı?

M. ÇAGATAY

Kültür âleminde

Bir Eğitim Kursurda

YAZAN: Kâzım Nami DURU

1936 yılında Kültür Bakanlığı Eskişehirin
Mahmudiye köyünde ilk eğitim kursunu
açtığı vakit bazı kimseler tarafından tered-
dütle karşılanmıştı. Halbuki Bakanlık Parti
programımızın kırk ikinci maddesindeki B
fıkrasını gerçekleştirmek yolunda ilk adı-
mını atmış bulunuyordu. Bu fıkra şudur:

«Köy çocuklarımıza kısa zamanda pratik
hayat için lüzumlu bilgiyi verebilecek üç
veya dört sınıflı köy okulları açılacaktır.
Bunların, çocukları yüksek öğretim dsrece-
lerine hazırlayan ilk okullardan ayrı bir tip
olarak kurulup artırılması plânlanacaktır.
Bu tip, köy okullarında, çocukların daha
olgun yaşta okumağa başlamaları ve oku-
manın aralıksız devam etmesi ve bu işi dev-
letin, askerlik borcu gibi, sıkı tutması lü-
zumludur.»

Kültür Bakanlığı bu "Lüzumlu," işi ger-
çekleştirmek için ne yapabilirdi? İlk okul-
lara öğretmen yetiştirmenin güçlüğü karşı-
sında, sayısı belki otuz bini bulan köylerde
okul açmağa veya açtırmağa muvaffak olsa
da, öğretmenlerini nereden bulacaktı? As-
kerlikte iyi başarılar gösterenleri, birkaç
aylık bir kurstan geçirdikten sonra, bu işte
kullanmak mümkün olabilecek miydi? Bunu
denemek lâzımdı ve Eskişehir'in (Mahmu-
diye) köyündeki kurs bu denemenin ilk
adımıdır.

Bu kursun neticesine yakın, ben de yeni
eğitmenlerin nasıl yetiştirildiğini gö mek
istedim. Eskişehir'den elli altı elli yedi kilo-
metre uzakta bulunan kurs yerine gittim;
eğitmenlerle konuştum; çalıştıklarını gör-

düm. İçimde uyanan ümitleri o vakit mec-
muamda yazdım.

Erlar arasından seçilerek yetiştirilen bu
eğitmenleri köylerde iş başında da görmek
lâzımdı: Birkaç ay sonra Anharanın on sekiz
kilometre kadar şimalindeki (Saray) köyü-
ne gittim. Başlarında eğitimci otuz kadar
kız erkek köylü çocuğunun çayırda toplan-
dıklarını gördüm. Bunlar, biraz daha garpte
görünen (Mahmudiye) köyünün çocuklarıydı.
O günkü ders ünitleri (Köy ve köy sınırla-
rı) olduğu için, tarlalar arasında geze
geze bu köye kadar gelmişlerdi; Saray köy
arkadaşlarını bekliyorlardı. Onlar da, eği-
tmenleriyle koşa koşa geldiler.

Çayırda oturduk; çocuklarla konuştum.
Bana eğitimciden öğrendikleri manzumeleri,
şarkıları okudular. Hepsi de gri gömlekiydi;
saçları taranmış, yüzleri yıkanmıştı. Orada
eğitmenlerin köy kalkınmasında çok faydalı
işler yaptıklarını gördüm.

Bu denemeden başarılar alan Kültür
Bakanlığı, geçen yıl kursların sayısını, sa-
nırım, altıya, bu yıl da daha fazlaya çıkardı.
Üzüm bayramı dolayısıyla geçen gün Mani-
sa'ya gittiğim vakit, bayramı görmeğe gelen
yirmi kadar eğitimciyle görüştüm. Bunlar,
Manisa'nın üç kilometre garbi şimalisinde
(Horozköy) deki eğitimci kursundan idiler.
Onlarla Halkevinde oturduk, uzun uzun
konuştuk. Yanımda kültür direktörü Rauf
vardı. Bu genci, ötedenberi, değerli yazı-
lariyle iyi bir eğitimci olarak tanırım. O,
yeni terbiye sistemini ilk önce kurmağa
muvaffak olan şu Delfus'tan önceki Viya-

na'da tahsilini bütünlemişti.

Eğitmenler, bana Eşme, Kula, Soma gibi yerlerin başka başka figürlerdeki zeybek oyunlarını oynadılar; bunların içinde en hoşuma gideni beş altısının birden, insicamlı hareketlerle oynadıkları oyun ardı. Askerliğe yakışan, oyuna başka bir ertik çeşniş veren hareketleri derin bir zevkle seyrettim.

Ertesi gün (Horosköyü) ne gittim. Bu vakarlı arkadaşları bir de iş başında çalışırken görmek istedim. Bir kısmını atölyede buldum. Bu atölyede marangozluk, bir köşesinde tenekecilik yapıyordu. Başlarındaki Ankara Gazi Enstitüsünün resim iş şubesinden yetişen genç öğretmen, on gün içinde onları yalnız âlet tutmağa değil, etajer, dolap, elbise askısı, karyola.. gibi bir köy evi için en lüzumlu eşyayı temiz ve düzgün yapmağa alıştırmıştı. Tenekeçiler maşraba, kandil, huni yapıyorlardı. Yapılan şeyleri burada sayıp dökmeğe imkân yok; yalnız şurasını söylemeliyim: Her işi yapan bir kere krokisini çiziyor, ölçüp biçiyor, sonra çizdiğine uygun olarak, istediği şeyi yapıyordu.

Buradan göğsüm kabarak çıktım; istasyon sundurmasında çalışanların yanlarına gittim. Eğitmenlerden biri Türk yurdu haritası üzerinde istiklâl harbinin tarihini anlatıyordu. Birinin eksikliğini öteki tamamlıyordu; suallerime sıklımadan, yılmışmadan cevap veriyorlardı.

Yemek vakti gelmişti; öğle yemeğini birlikte yedik: Bir sahan dolusu köfte ve istediğin kadar soğuk ayran. Güle oynıya, eğlene konuşa yemeğimizi yedik: Yemeğin sonunda biri ayağa kalktı; o günkü kuryenin getirdiği haberler arasında (Kızılçullu) daki eğitmen kursu arkadaşlarından gelen bir mektubu okudu. Bu mektubun birkaç satırını buraya geçirmekten kendimi alamadım:

"Biz arkadaşlarınıza yapmış olduğunuz işleri anlatıyorsunuz. Arkadaşlarımız bizleri de soracak olursanız çalışıyoruz. Sabahleyin 7 den sekize kadar eğitim bilgisi dersi yapıyoruz. Sekizden ona kadar ziraat dersleri yapıyoruz. Ondan on ikiye kadar da atölye işlerinde çalışıyoruz. On ikiden sonra da kültür dersleri yapıyoruz. Çok güzel bilgiler öğrenmekteyiz. Biz kursayeni geldiğimiz zaman bayağı bir cahıldık. Şimdiyse bayağı bir canlılık ve bilgi edindik. Arkadaşlarımız merak etmeyin. Yalnız çok çalışın. İnşallah iyi bilgi sahibi olacağız.. Yalnız dünyayla her güçbklere göğüs vermeliyiz...."

Bu sözler, kâfi derecede belîğ değil mi? Onları şerhetmeğe lüzum var mı?

Eğitmenlerden tatlılık ve hoşnutlukla ayrıldıktan sonra, yakındaki fidanlığa gittimizi, orada eğitmenler için yapılan ziraat dersleri binasını gezdiğimizizi, şunu bunu anlatmağa ne vaktim, ne de yer müsaittir.

Bu kurs bana, kursu idare edenlerin iki yıl içinde ne kadar dikkate değer ilerlemeler ve başarılar kazandıklarını gösterdi. Programımızın 42 nci maddesindeki B fıkrasının gerçekleşmek yoluna girdiğine inandım ve sevindim.

Eğitmenler, bir kere köyden gelip köye gidiyorlar. Askerlikte geçirdikleri hayat onlar için terbiye edici ve öğretici oluyor. Millî ve sosyal karakterleri bozulmadan köyün ihtiyaçlarına karşılık o'an bilgilerden bir haylısını ediniyorlar Yaşama tarzında köylüye örnek, ziraat işlerinde öğretici oluyorlar.

Kâzım Nami DURU

MURADIYE CAMİİ

Dr. Rifstol'un, çok zaman evel general Kâzım Dirige ithaf ettiği bir eseri çıkmıştı. Bu kitabın içinde Sinana ait bulunan bir eserden bahseden kısmını buraya tercüme etmeyi faydalı buldık:

Manisadaki camilerden en mühimmi: Muradiye camiidir. Üçüncü Murat zamanında inşa edilmiştir. Kapının üzerindeki kitabe 991 Hicrî senesine aittir. Cami meşhur Türk mimarı Sinanın eserlerindendir.

Muradiyenin plânı gayet basittir. Ortada büyük bir kubbe vardır. Merkezdeki murrabbân üç tarafında mücavir müstatiller bulunmaktadır. Bunlardan biri mihrap tarafında, diğeri şark ve garp yanlarındadır. Şimalde böyle birşey yoktur. Yalnız, beş kubbeli bir kısım vardır. Merkezdeki murrabbada kalan kısmın şimal tarafında bulunan büyük kemer, Süleymaniye ve Ayasofyada olduğu gibi birçok pencereleri ihtiva eder, cenuptaki kısım daha az derindir. Plândaki üç müstatil aynı tarzda kubbelerle örtülüdür Bunlar müstatil üzerine kurulacak yarım kubbeler yerine asıl binaya yaslanan ve kenarlarda nihayet bulan mukave ves bir çatı ile kapatılmıştır. Bunlar yarım kubbelerin yerini tutmaktadır. Bu tarz güzel birşey değildir. Bilhassa bu mukavves çatının altındaki cephenin pencerelerle doldurulmuş olması, meyillenmiş bir vaziyet ihdas etmektedir. Evvelâ camiin çok penceresi vardır. Sonra bu meyillenmiş pencereler tabiata muhaliftir. Daha sonra; tavanın tarif ettiğimiz hali karışık bir form meydana getirir. Bu karışıklık camideki tezyinatın tenasübünü bozar. Bu tavanın, camiin eski tavanı olduğunda şüphe yoktur. Seksen sene evel yapılan büyük tamirde binanın bu kısmına dokunulmamıştır. Bu camiin plânı

gayri tabiidir. Aynı tarzda, yapılmış bir bina tanımıyorum. Bunun İstanbulda Şehzadede görülen Türk tarzı mimarisinden alınmış olması muhtemeldir. Bu tarzda ortasında büyük bir kubbe bulunmakta ve dört cephesine de küçük kubbeler koyarak bir murabba meydana getirilmektedir.

Üsküdüardaki İskele camiinde (954 hicrî) şimaldeki yarım kubbeler ve yanındaki küçük kubbeler kaldırılmıştır. Eğer bu usuldeki inşada diğeri iki köşedeki küçük kubbeler de kaldırılmış olsa Muradiyenin plânı üzerine yapılmış bir cami meydana gelebilirdi. Yalnız, İskele camiinin yan müstatilleri yarım kubbe ile kaplıdır. Halbuki Muradiyenin bu kubbeleri âdetâ yarım mikâp şeklindedir. Camiin harici, dahilini inikâs ettirmektedir. Kubbenin gövdesi ekseriya 16 cı asırdaki camilerde olduğu gibi yükseldikçe sivrilmektedir.

Yarım kubbelerin tezyinatı hariçte, dahildekinden daha az bozuktur. İçeride meyilli bir cephe arzeden bu kısım hariçte bir sıra pencereyi ihtiva eden kurşun çatılı düz bir tabaka meydana getirir. Dışarıda meyilli kısım kaybettirilmiştir.

Şimal cephesi nisbeten daha iyi inşa edilmiştir. İki sıra pencereyi ihtiva eden bu kemerli kısmın yan taraflarında minareler yükselmektedir.

Dahildeki ve hariçteki tezyinatta muvaffak olunmuştur. Tezyinatın kubbelerle münaseketi yok gibidir. Bu gibi uygunsuzluklar Osmanlı mimarisinde nadir değildir. Bilhassa bu, İstanbuldaki Rüstempaşa camiinde kuvvetle nazarı dikkate çarpmaktadır. Camiin cenubu şarkî köşesinde Sultanların namaz kılmasına mahsus mermer

ser mahfil bulunmaktadır. Bu ser mahfil stalâktit başlıkları olan iki sütun ile tutturulmuştur. Aynı tarzda sütunlu diğer bir ser mahfil dahilin şimal tarafını kaplamaktadır. Bu ser mahfilin kenarları mermer işlemelidir. Arkadaki kısım kadınlara aittir. Şayanı dikkat tezyinat bulunmaktadır. Camiin en mühim işi mihrapıdır. Buradaki çinilerde çok güzel renkler vardır. Mercan rengi de kullanılmıştır. Süsler iki tuğla genişliğinde yollara doldurulmuştur. Süslerin bir kısmı muhtelif yapraklardan, güllerden, çiçeklerden ibarettir. Heyeti umumiyesi itibariyle burada tezyinat gayet güzel; parlak renklerle sanetkârane bir surette tertip ve tersim edilmiştir. Bunların etrafını çerçeveleyen yeşil kuşak çok güzeldir. Diğer bir kısımda eğri dallar üzerinde lâleler, güller, karanfiller, kırmızı zanbaklar görülmektedir. Pencere aralarına levha şeklinde muskî yazılar yazılmıştır. Yazıları yazana ait hiçbir işaret yoktur. Çini tezyinat hariçte bazı kısımlardaki pencerelerin üzerine kadar imtidat eder. Bu pencerelerin üzerinde mavi zemin üzerine mercan renginde yazılmış yazılar vardır. Çok güzel muhafaza edilmiş olan bu çini tezyinat Türkiyenin en güzel çinilerini meydana getirmektedir. Camiin diğer süslü bir kısmı da ser mahfillerin tavanlarıdır. Bunlar da mükemmel bir surette muhafaza edilmiş ve tamire maruz kalmamıştır. En ziyade kullanılan boyalar; altın rengi, kırmızı ve siyahtır. Sanatkâr, ser mahfiller altındaki tavanı iki murabbaa taksim etmiştir. Her murabbada birer yıldız vardı. Diğer ser mahfilin altında taksimat yoktur. Orada doğrudan doğruya hendesî şekiller ve yıldızlar bulunmaktadır. Yıldızların aasındaki boşluklar çiçeklerle doldurulmuştur. Sultan ser mahfilinin süslerinde 1550 senesinden evvelki zama ait bayram tezyinatı vardır. Bunlar Türk çiçekleri değildir. Halbuki diğer ser mahfilin altı Türk

çiçekleriyle tezin edilmiştir. Asıl methalin tavanındaki güzel, renkli bir kısım vardır. Muradiyenin süslü tavanları aynı tipteki mevcut sanat işlerinin en mükemmelidir. İstanbuldaki Ahmetpaşadakiler daha kabardır. İbrahimpâşa ve Rüstempaşa camilerinin güzel süsler sonradan zevksiz bir surette boyanmıştır. Boğaz içindeki Köprülüköşkünün nefis tavanları Muradiye tekkeleleriyle mukayese edilebilirdi. Yalnız, onlar çok harap olmuştur. Bu köşkten elde kalanlar ise Muradiyenin tezyinatı yanında bir hiç kahrılar. Bağdat köşkündeki tavanların süsleri daha yakın zamanlara aittir.

Pencere kanatları gayet ince bir işin malisulüdür. Şimaldeki çifte kapı on altıncı asırdaki Türk tahta işlerine güzel bir misai teşkil edebilir. Her kanat üç kısma taksim edilmiştir. Bunların üzeri birbirine giren hatların meydana getirdiği hendesî şekillerle doldurulmuştur. Hatların meydana getirdiği harteçlar Hatmkari cinsinden madenî mozaiklerle doldurulmuştur. Ortadaki kısım yine hendesî şekillerle süslü bir kabartmayı taşımaktadır. Kapının gövdesi zengin bir surette oyma işlemlerle süslüdür. Her kadadın garip bir tarzda tezyin edilmiş brozdan mamûl birer halkası vardır. Halka bir hejderha b şı şeklinde parçanın üzerinde rindedir. Bu eski bir selçuk süsüdür. Diyarbakırda saray kapısı Yesari tarafından kapı halkası için yapılan süslerde de aynı şeyi görürüz. 13 üncü asra ait bu a benzer diğer bir nümne Ber in müzesindedir. Bu halkaların altında Arap tarzında tezyin edilmiş tunçtan mamul süsler vardır. İki beyzi madalyon; üzerinde güzel ve ince bir surette işlenmiş dinî yazılar bulunan bir kısımla birine birleştirilmiştir. Kapı kanatları güzel işlenmiş bir methale uygun getirilmiştir. Bu methal, tunç, tahta ve taş üzerinde uğraşan sanatkârların nasıl bir tertip meydana getirebileceklerini gösteren güzel bir misaldir. Güzel taş işleri camii yalnız kapısında bulunan birşey değildir. Pencere kürelerinde kırmızı be-

yaz renkte taşlar kullanılmıştır. Bunlardan kırmızılarını çabuk ufalanır ve kırılır nevindendir. Aynı cinsten bir sıra, aşağıdaki ve yukardaki pençereleri birbirinden ayırır. Yan taraftaki kapılarda muhtelif mermerlerden yapılmış kemerlerin üzerine kondurulmuş fevkalâde güzel yazıları havi levhalar vardır. Bunların hepsi işlenmiş bir müstatile çerçiveli olup Bizansa ait methalleri hatırlatır.

Bazı pencere boşlukları yedigen altıgen şekillerle doldurulmuştur. Bu tarz 16 ıncı asrın sonlarına doğru pencere kafeslerinde kullanılan karakteristik bir usuldür. Ve İstanbulda Azakkapıda, Kılıçalıpaşada ve bütün bu devreye ait camilerde mevcuttur. Minarelerin yukarı doğru uzanan ve küçük dar cephelerini çerçeveleyen çizgileri insana minarenin oluklu olduğu hissini verir. Şerefeler stalâktit tezyinat ile süslüdür. Yanları pencere levhalarında olduğu gibi delikli açık işlerle örtülüdür.

Cami hakkındaki hislerimi hulâsa etmek lâzım gelirse plânın heyeti umumiyesinde ve tezyinatta bazı zayıf noktalar vardır. Bu eksikler aynı devrenin sonlarına doğru yapılan binalarda görülmektedir. Yalnız çini, taş, maden ve tahta işlerinde görülen ince sanat birinci derecede addolunabilir. Validecamiinde olduğu gibi Muradiye camii'nin avlusu da bir medreseden müteşekkildir. Camiin şarkında tek başına bir kütüphane binası vardır. Bu kütüphanede yaptığım tetkikte 16 cı asra ait iki kur'an buldum. Sanat tarihî noktai

YURT TÜRKÜLERİ : 3

I S P A R T A

Güllerin, koynunda gizler baharı,

Pembe bir duvakla süsler baharı,

Burda arattırmaz yazlar baharı

Güller dudağında yanar Isparta

Bülbüller rüyanı anar Isparta

Hahırlar renginden ince bir nakış,

Dağlar göklere bir hülyalı bakış,

Sularında bile başka bir akış

Güller dudağında yanar Isparta

Bülbüller rüyanı anar Isparta

nazarından kütüphane zengin değildir. Daha şarkta Osmanlı plânı üzerine kurulmuş iki medrese daha vardır. İkinci medresenin kütüphanesi evelkinin cenubuna yapılmıştır. Kemerli avluda birçok Bizans sütun başlıkları görülmektedir. Bunlar Ulucamidekilere benzediği için aynı binadan getirdikleri tahmin edilmektedir. İmaret mimarî noktai nazarından kıymetli bir eserdir. Bunun Büyük Sinan tarafından yapılmış olması ihtimal dahilindedir. Bu binanın karşısında insanın aklına hemen İstanbulda Sinan tarafından yapılmış Haseki Hürrem imareti gelir. İmaretin yan tarafları birbirine uygun değildir. Şimal kapısından, şimalinde, cenubunda, şarkında kemerler bulunan bir avluya girilir. Kemerler menşur başlıklı ince sütunlarla tutturulmuştur. Kemerlerin alt tarafları muntazam kesilmiş taşlarla örtülmüştür. Üst tarafları ise âdi taşlardan müteşekkildir. Bu da sonradan bir tamirin yapılması şüphesini uyandırabilir. İmaretin mutfak kısmı kandilli kubbelerle örtülüdür. Diğer tarafların çatıları sekiz köşeli kaide üzerine konulmuş, alelâde kubbelerden ibarettir.

YAZAN : Dr. RİFSTOL
ÇEVİREN : C. Tahir BERKTİN
(Türkçe Öğretmeni)

TURİZM BAKIMINDAN MANİSA

II

Vilâyetimiz, Turizm bakımından memleketimizdeki imkân ve şartları nefsinde toplayan vilâyetler içinde birinci safta gelir.

Buna ait izahlar maddeler halinde aşağıda sıralanmıştır.

Turizm bakımından Manisanın bu günkü durumu;

1 — Vilâyetimiz içinde hiç bir turistik teşkilât ve bu gaye ile yapılmış hiç bir tesisat mevcut olmadığı halde yıllık sayısı binleri geçen ve kendiliğinden ceryan eden bir turizm hareketinin yeridir.

İlimizdeki, Sıhhi şartları içinde toplanan kaplıca her yıl binlerce insan şifa ümidi ile gelip gitmektedir. Bu ümitlerin çok defa tahakkuku, bu hareketi gittikçe genişletmektedir.

Bakımsız vaziyeti ile dahi vilâyetimizin tarihi eserleri bir çok meraklıları ta yamı başlarına kadar çekip getirmektedir.

Ticari gaye ile ilimize dışarıdan gelenleri, bu görüşümüzün dairesi içine alırsak turizm hareketinin vilâyetimiz içindeki rakamla ifadesi onbinleri bulur.

2 — Vilâyetimiz, Memleketimizin bu günkü ve yarınki en hareketli turizm mıntakalarının içinde olduğu gibi onları birbirlerine bağlayan yolların da toplandığı bir yerdir.

İzmir — Bursa, Denizli, Kütahya Ankara turist yolları temamlı vilâyetimizin içinde birleşir ve geçer. Bunların yanında manırluğu, Ticari hayatının canlılığı, tabii servetleri, münakale ve muvasala vasıtalarının çokluğu ve kolaylığı, tabiat manzaralarının çeşitliliği ve güzelliği ile Manisa vi-

lâyeti bütün Türkiye ölçüsünde turizm mıntakası olmağa en elverişli ve en müsait bir yerdir. Manisa Vilâyeti içinde bir turizm hareketi diğer vilâyetlerimizde bulacağı hususiyetlerin hepsinden üstününe tesadüf edecektir. Turizm nev'ilerine göre :

A) Dağ Turizmi

B) Kaplıcalar

C) Şehir Turizmi

D) Tarihi eserler Turizmi

Bunların hepsi de İlimiz içinde bütün genişliği ile mevcuttur.

Bu Turizm çeşitlerinin her birine vilâyetimizin her tarafından çok müsait yerler ve şartlar vardır. Hangi bakımdan alınırsa alınsın : Tabii güzellikler, Tarihi eserler Kaplıcalar ... her kazamızda bulunmaktadır.

Bunların hepsini şimdiden vilâyetimiz içindeki Turizm için hareket haline koymak sarfedilecek emeği ve masrafı fazla dağıtmak olacağından şimdilik en mühimleri üzerinde durmak ve gereken tesisatı yalnız onlar üzerinde toplamak düşüncesi raporumuzda hakim olmuştur.

Turist bölgeleri arasında Manisanın yeri :

Manisa coğrafi ve tarihi mevki itibariyle yurdumuzun en değerli ve en elverişli Turist mıntakalarının ortasında ve en işlek ticaret yollarının üzerindedir. (Ş 1) Haritada gösterilmiştir.

İzmiri İç Anadoluya, Aukaraya, yakın turist şehirleri bulunan veya ileride turist mıntakası olacak olan yerlere bağlayan yollar manisadan geçer.

DİL BAYRAMI

Yazan : Nahit Nafiz EDGÜER

Bu asırda Ulusal varlıklar dil, duygu, ülkü birliğine dayanır.

Akalliyetlere sahip olan Ulus'lar parçalanmamak için en başta enların dillerini unutturmağa çalışıyorlar.

Biz asırlardır ki kendi bindiği dalı kesmeğe uğraşan bir insan gibiydik. Ulusal benliğimize yabancı bir kültüre koşuyorduk.

Vatan kuru bir toprak parçası değildir.

Vatan, yalnız bayrağın dalgalandığı yer de değildir.

Vatan, ufkunda bayrağın kadar. Duygumun da, heyecanının da, hissimin de dalgalandığı yer olduğu için vatanımdır.

Toprağında muhtarip uyu atam!

1 — İzmir — Manisa — Akhisar, Balıkesir — Bursa veya İstanbul :

2 — İzmir — Bergama — Soma — Balıkesir — Bursa — Kütahya veya İstanbul :

3 — İzmir — Manisa — Turgutlu — Salihli — Alaşehir — Denizli (Hiyrapolis, Laodike, Akhan)

4 — İzmir — Kemalpaşa — Turgutlu — Salihli — Demirci — Simav — Kütahya.

5 — İzmir — Ödemiş — Bozdağ — Salihli.

6 — İzmir — Manisa — Turgutlu — Salihli — Allahdiyen — Bozdağ.

Tabii manzaralarının güzelliği, tarihi servetlerinin zenginliği, sıhhi su me balarının topluluğu itibariyle Manisa vilâyeti içinde Turizm bölgesi olmak içinde bütün imkân ve şartları haiz bulunan yerlerimiz şunlardır :

A) Birinci derecede : Manisa ve Salihli.

B) İkinci derecede : Akhisar, Alaşehir, Demirci, Kula.

C) Üçüncü derecede : Soma.

Derece halinde ifade edilen bu tasnif aşağıdaki izahlarımızda da kendisini gösterecektir.

GEDİZ

(SONU VAR)

Çünkü bana terkettiğin tarihi kendi kanınla yazdın. Fakat yabancı bir kalem kullandın. O kalemin varlığı senin elinde idi, fakat sen kendi ruhunu ona esir ettin.

Uyan atam uyan!

Asırlardır ki senin heyecanını örten kül yığınlarını dağıttık. Gök yüzü asırların yığıldığı buluttan kurtuldu. Ben yine hür Türkümü hürriyet güneşinin altında kendi hür dilimle söylüyorum.

Arkadaşlarım.

Dünü yıktık, dünün zincirlerini kırdık, bugün Ulusal benliğimiz kadar, kendi, öz dilimize de sahibiz.

Güzel Türkçe! Bütün ruhum, bütün heyecanım senin berrak sinende gizlidir. Türkülerim bir çağlıyandır. Kaynağı sensin, sevgili çocuklar:

Size hür bir vatan, açık bir alın, tarihi dolduran bir destan ve anamızın ak sütü gibi temiz bir dil bırakıyoruz.

Biz bunların hiçbirini bulmadık.

Dikkat et, vatanına, diline yabancı bir el değmesin oğlunu. Başka güneşten kuvvet alarak dünyaya ışık saçan bir ay olmaksansa kendi nurunla yanan bir mum ol.

ATATÜRK'üm:

Beni bana sen verdin, Benliğimi verdin? Tarihimi verdin, Dilimi verdin.

Çok yaşa ATATÜRK'üm..

Nahit Nafiz EDGÜER

SEYLÜL

Yaralı bağrımızda kırmızı güller açtı. Gediz şimdi söğütten gölgeli yollar açtı. Her kılıç önmeyecek bir destan yaratırken Atımız Ak deniz ateşten yollar açtı.

İçerimiz yıllardır bürünmüştü bir yasa Ne mutluki kavuştuk sana yeşil Manisa Özlemek bir yaraydı, yasamız kadar derin Sana yüz sürdük işte göğsümüz artık yerin Bir güneşi içinde saklıyan salkımlarda İncilerden bakışile süzülüyor gözlerin

İçerimiz yıllardır bürünmüştü bir yasa Ne mutluki kavuştuk sana yeşil Manisa

Nahit Nafiz EDGÜER

TARHALA

OBASINI TANIYALIM

13

YAZAN: AVNİ ALTINER

Koyunlar suya akışır
Döner ardına bakışır
Turalı altın yakışır

Boynuna Türkmen kızının

* *

Türkmen kızı su doldurur
Mahramesini "örtü", yel kaldırır
Bakışı adam öldürür
Gözleri Türkmen kızının

* *

Boğazında vardır mercan
Ver beni dellâla barcan
Gelirse katacak canıma can
Yolunu gözlerim Türkmen kızının.

Bağlardan inen kafilelere köyden ge-
lenler de katılıyor. Bu ufak gurublar konuşa
konuşa gidiyorlar..

Bunların ekserisi kadın, çoluk çocuk
veya pazarda işi yalnız ihtiyaçlarını almak-
tan ibaret olanlar.. Asıl satıcılar çoktan
gitti. Sergisini küfesini açtı? Satışa başla-
mak üzere b le... Biz biraz da köye dönelim.

Kadınlar süsleniyor, kızlar en iyi enta-
risini giyiyor. Fakat içlerinde ekserisi don
dedikleri şalvarı ayağına çekmiş, kıvrak
denilen ve köyde dokunan özü yarık ol-
duğu halde bol olduğu için bir bir üstüne
çekmesinden eteklik vaziyetini alan kıvr-
ğını ve bluz vazifesini gören kısa entarisini
giyerek alı peştemalı örtünmüştür. Bun ar
bu vaziyette süslerinin görülmeyeceğini bil-
dikleri için kendilerini göstermek üzere
yolda ve pazarda şu şekilde hareket ederler.

Biri peştemalın uçlarını eşarp gibi ar-
kaya atarak ve uzaktan gelen erkekleri
görmemezlikten gelerek yürürler ve iyice
görüldüklerini anladıktan sonra peştemalın
uçlarını öne indirip bürünürler ki bu suretle
kendi üzerlerine bakmayacaklarını bile alâ-
kasını tahrik ederler. Bu yolda ve köy için-
de تنها yerlerde yapılan şekildir.. Erkek
geçince yine hemen açınırlar ve bu suretle
Somaya gelinceye kadar beş on defa açınıp
sarınırlar. Bu âdet Somanın diğer köylerin-
de de vardır. Kalabalık pazar gibi yerlerde
ise açınma ve görünme şekli şöyle olur.

Pazarda yürürlerken her yüz metrede
bir veya istediği yerde gûya iyi sarınıp ör-
tünebilmek için peştemalın uçlarını açıp
daha muntazam örtünmeğe çalıştıklarını gö-
rürüz ki bunların çoğu sun'idir. Bu bir gö-
renek olduğu için kimse aldırış etmez. Fa-
kat her sarınmak için rüzgâra tutulmuş gibi
bililtizam açılan ve pelerine benzeyen peş-
temalın altında gençler de muhteşem göz
alıcı bir göğüs tavusa benzer bir laş görü-
nür, bütün süs buralarda toplanmıştır.

Saçı kırma ince belin örülmüş başın üs-
tüne bin bir dağ çiçeklerinden rengini almış
ve her birinin değeri on - on beş lira olan
çiçek şeklindeki oyalar çekilmiş yemeniler
bağlanmıştır. Yalnız düğünlerde takılan
teke denilen altın dizilerle yerine sade bir
kaç altın asılmış ve bütün zarafet bez de-
dikleri yemeniye yüklenmiştir.

Kaşırsız olanlar kaşlı, renksiz olanlar renk-
lidir. Bol sürülen alılk karşıdan güzel gös-
terir. Fakat yakından ise insanın bakmıya-

cağını getirir.. Bunlar da kendilerini uzak-
tan beğendirmek istedikleri için şehir ka-
dınlarının gece tuvaletini ibtidai şekilde
gündüz tatbik ederler. Kulaktaki küpeler de
altındır.. Ak gerdanın üstünde [Dünyada
kimsenin istemem diyemeyeceği, sarıya dü-
man olanların bile mest olduğu] sarı beşi
birlikli az da olsa bulunur.

Açılıp kapanmada bir lâhza süren bu
manzara derhal kaybolur ve yalnız gözlerle
burnun yarısı meydana kalır ve bu şekli
hareket en çirkin olanlarını bile güzel gös-
terir. Peştemal altındaki tahmini güzelliğe
veya şimşek süratle açılıp kapanmadaki
manzaraya aldanarak ve hele gözlerde güzel
olursa insan kendini bir ahu karşısında sa-
nır. Fakat tam açık halini görünce de ir-
kisarı hayale uğrar. Onun için köylülerin
bir sözü vardır ve meşhurdur. "Avratı pazar
yerinde değil harman yerinde beğenmeli,
kızlar için,, düğün evinde aldanma pekmez
tıganiyle çamaşır leğeninin başında gördük-
ten sonra al,, derler.

Çünkü al ve canlı kanlı olanlar bile da-
ha güzel görünmek için kendi renklerini
kâfi görmiyerek podra, alılık sürünenler
ekseriyeti teşkil eder.. Dudaklar birer nar
ve arasında "boyunlarındaki inci dizisine
benziyen,, dişler görünür, hepsi mütebes-
simdir, hepsinin gözlerine kâbe sürmesi çe-
kilmiştir. unu ihtiyarları bile sevaptır diye
ihmal etmez..

Yalnız bazan fazla bakan ve âşına ol-
mayanlara karşı kalem gibi çekilmiş kaşlar
hafif çatılır ki bu da kendilerinin hafif meş-
reb olmayıp ciddi olduklarını göstermek
içindir. Onlar gönül eğlendirmek için ebedî
bir hayat eşi olacak bitmez tükenmez yanar
dağlar gibi aşkı bulunanlara iltifat ederler.

Karanlıklarda parlıyan bir şimşek gibi
parlayıp sönen bir şekilde bu açılıp kapanış
kapanına çok kişiler yakalanmış ve sonra

ahu gibi güzellerin kazma dişli sarkık du-
daklı, uzun burunlu olduğunu görmüş ise de
iş işden geçmiştir.

Kadınlar bunu bildikleri için kızları gü-
zel görünsün diye erken örtüye koyarlar ve
çirkince kızlarına nasıl örtüneceğini, nasıl
yürüyeceğini öğrenirler.. Tabii güzelleri de
çoktur. Esasen bunlar daha mağrur daha
serbesttir ve bütün tenbihlere rağmen hoca,
hacı kızı da olsalar fırsat buldukça açık
gezerler, komşu bağlarına ve evlerine baş
açık koşarak geçerler.. Gören olurmu? diye
düşünmezler...

Güzeller nedense ekser şehirde de köy-
de de mağrur oluyor. Hele köy bülbülleri,
dilberleri şehir kızlarından daha serbesttir-
ler. Peştemalı biraz ileri çekerek babası
yanında iken bile göz kırparlar, dil çık-
arırlar, kaş oynatırlar ve bütün bu hareket-
leri mahrame dedikleri baş örtüsü saklar.
Bunlar bazan öyle örtünürler ki tanılamaz
Fakat âşınaları onları yürüyüşünden bilir.
Çünkü her birinin kendine göre çalımlı var-
dır. Ekser şehirlere yakın köy kızları kadar
açık giyinen asrî yaşayan şehir kızları bile
serbest olamaz ve hareketlerini gizliyemez..

Bu mevzua yazımızın kahramanı Bay
Alinin nişanlı devresini yaşarken tekrar
temas edeceğiz. Birazda yaşlıca olanlara
bakalım :

Bunların gûya peştemalını toplamak is-
terken yolun kenarına durup arkasını dö-
nerler ve toplanırlarsa da bu harekete göz
göze gelmeden önce başlamazlar, beş metre
kalıncaya kadar görmemezlikten gelerek
kendilerini göstermeği ihmal etmezler. İş
oldukları zaman serbest ve açılarak konu-
şurlar, ertesi gün aynı şahsı görünce hiç
tanımayormuş gibi kaçınırlar. İnsan bu
hareket karşısında gayri ihtiyarî sinirlenir
ve şöyle diyeceği gelir..

— Be kadın yolun dönemecinden yüz

metro geldiğinden beri her tarafın açık saçık yürüyerek kendini gösterdin de şimdi yaklaşıncaya yolumun kenarına durup ne diye sırtını dönerek karşındakinin alâka ve merakını tahrik eder, bakmasa bile bakacağını dikkat etmese bile edeceğini getirirsin.. Köy de herkes birbirini tanıdığı ve bildiği halde güya birbirinden kaçınırlar..

Hele düne kadar okşadığı genç çocuktan veya beraber oynadığı sokak arkadaşından bu çocuk artık büyümüş delikanlı olmuştur diye kaçmak âdeti maalesef köylerimizde hâlâ yaşıyor ve eski terbiyemizin gülünçlüğü gösteriyor..

Bir çok kadınlar yalnız bir erkek gördükleri zaman örtünmezler.. Fakat karşıdan bir diğdrini görünce örtünürler.. Bu da gösteriyor ki Türk kadını hürriyete hasettir. Fakat görenegin kurbanıdır..

Biraz fırsat buldular mı öyle açınırlar ki ayakta zaten yazın çorap yok, kollar da çıplak, göğüs ve baş da meydana çıkınca namehremlik ortadan kalkar.

Zaten bu kelime yanlış anlaşılmıştır. Yüzün gösterilmesinde dini mahzur olmadığı, ayak ve kolların, göğsün hattâ ellerin gösterilmesi dinen men olduğu halde köylüler tersine olarak yüzlerini umacı gibi örterler, diğer yerlerini örtmeği düşünmezler.

Köylerdeki teddiklerimden öyle anladım ki köy kadını ve kızı yalnız dedikodudan, namuslarına vurulacak lekeden korktukları için yüzünü gözünü örter..

Dakikalarca karşınızda serbest ve açık yürüyen veya konuşan kadının, kızın birden değiştiğini, örtündüğünü görürseniz arkanıza bakın, mutlaka ya akrabasından biri veya bir koca karı ve yahut da köyünden bir erkek geli ordur. Sanki kaçıyor gibi muhitten korkarak peştemala bürünenler naçar yukarda yazdığım şekilde bu örtüden başka türlü istifade edecek hareketler bul-

muşlardır.

Köye ve konuşmalar :

— Molla kız herkes bağlardan söküldü, güneşler bayıldı, ıscığa kalacaz hadi çık kalan yeter süslendiğin..

— Kız süsü kim görüyor sabahtanberi ciğer kesesini bulamadım (yundum) buraya astım, sonra nereye kaldırdım bilemiyorum..

E sen de kayıda koydur..

— Aman deyem kayitta ciğer gelirmi hem belki kırıntı (ciğer parçaları, böbrekler) alırım.

— Şeker torbasına unu koyarsın..

— Şeker diye kaydımı çeke bireyim. Şu ufak sepeti alıp gitsem nasıl olur..

— Hadi ne alırsan al beklemeyeceğim, ben sen gibimiyim. Bay Ali büyüdükçe ağırlaştı. Hem molla anam tezim "acele," gelin dedi. Hani gideli.

— Aman Emine bulamadım, işte duruşu yüklüğe de [çamaşır, yatak konulan dolap] bir bakayım, ciğer torbasını yutmak için on meteliklik sabun gidecek.

— C nım sabuna paramı veriyoruz Posa bağlardan kendimiz yapıyoruz, beı onu saymıyorum bile hadi..

— Na pam ki bulamacam gidem hadi..

Yazımızın başında görülen Bay Ali de ilk defa pazara götürülüyor..

Köylüler her şey için tor a dedikleri bir kese dikerler ve kâğıdın ağırlığını kazanmak için teraziye çektilip keseye koydururlar..

Fakat böyle bazıları tamakârlıklarından ziyade heybede dökülmemesi için yaptıklarını söylerler.. Pazara gitmeden önce boy, boy keseler hazırlanır. Bun'ar aynı zamanda evde tesbit edilen ihtiyaçların unutulmamasını da temin ettiği için haftalık ihtiyaç için köy bakka'ından bir kuruş fazlaya bir şey almak

ecburiyetinde kalmaktan kendilerini kurur.

Artık köylerden ve bağlardan inen kalleler yolda birleşince ilk önce eşekler nırmak suretiyle selâmlaşırlar.. Erkekler ise birbirine :

— Selâmün aleyküm ur ola «uğurlar olsun»

— Aleykümselâm size de ur ola diyerek geçerse de kadınlar biraz önde olanlara çağırırlar..

— Dudu Hatçe dudud... Durun kız bekleyin varıyoruz, birlik gidem..

— İscak bastı, çabuk olun bekliyoruz.. Karşılaşıncaya :

— Kızan bu ne ekincilik.

— Yavrum ıscakta zor o'uyor da öyle diyorsunuz emi. Öğlenin ıscığında köy kaçacakmış gibi ensenizi güneşe döğdürerek, pişirte pişirte yola çıkıyorsunuz.. Kızım yalnız pazar işimiz mi var ya.. Bizim sizin gibi evde kalacak insanımız yok, hayvanlar aç, susuz bizi bekler, ahşama aş i lâzım, sıcakta gelmeyip de ne yapacaz..

— Yer dönemeç dönünce, kim onlar bak bakalım. Hafıza mollağıl olcak.. Bağır ram :

— Hafıza molla, Hafıza molla, Hafıza molla.. Hu. Hu..

— Ne var..

— Bekleyin kız..

— Eh..

Bu köyde araba olarak iki kağı arabası vardır. Fakat herkesin ya beygiri veya kartırla eşiği bulunur..

Eşeklerin yürüyüşü ve çetin iri cüsseli ekser erkek olması tercih olduğundan azgın eşiğin zabt olunamıyarak yürümek istemesine Hafıza molla sinirlenir ve bağırır.

— Çüş, çüş gâvurun malı.. Bunlar da birleşiyorlar. Sanki hiç konuşmamış ve senelerce birbirlerini görmemişler gibi karşılaşırlar..

— Bak Hafız Hanım da varmış, karşıdan tanıyamadık, bu kim ki dedik durduk.

— Tanımazsın ya bizde sizi bilemedik de sesinizden tanıdık. Bu ne kostaklık "şıklık," a yol..

— Ne yapalım pazara para harçlanmağa "harcanmağa," gidiyoruz..

Yola müvazi giden derenin içinde yüzlerce ceviz ağacının gölgesinde giden delikanlılardan dördü beşi Birden şu türküyü tutturmuşlar ve ihtiyarlar geçerken susuyorlar.. Gençleri gördükçe daha fazla bağırarak dağları çın çın öttürüyorlar..

Bunların iddiaya kalkmış kuşların sesine binlerce Ağustos böceği de katılarak dağlar orkstrası da kendi faaliyetinde..

— Kızan bu Baylar [Mustafa] Mustafa değilmi, enki Mehmed büyüdü, delikanlı oldu bilemem.

E günler rüya gibi geçiyor, küçükler büyümekte..

— Sesi de güzelleşmiş hepsinden yüksek, açık söylüyor seçiliyor baya..

— Onun Seferberlikte "Seferberlik — Umumîharb," de ölen bubası Bayram Hafızın sesi de çok yankı..

— Şunlar da hep eski türkülerini söylüyorlar. Şu yeni çıkanları söylemiyorlar..

— Yeni türkülerini kalabalık yerlerde oda ve düğünlere çağırıyorlar. Eski türkülerini köselerden [evlenmiş olanlardan] ihtiyarlardan örgeniyorlar emi. Onların yanında güvenip çıgıramıyorlar..

Böyle تنها yollarda döneıyorlar..

— Ay bu türkü pek hoş Hacı bubam

— Devamı 16 ncı sahifede —

EYLÜL AYI İÇİNDE EVİMİZDEKİ ÇALIŞMALARIN ANA HATLARI

1 — Evimize Eylül ayı içinde 8420 bayan 10250 bay olmak üzere [18670] yurtdağ gelmiştir.

Kitapsarayımıza okuyucu olarak gelen 870 yurtdağ bu sayının dışındadır.

2 — Evimizin açmış olduğu yedi okuma odasına münavebe usulü takibedilerek kitap dergi gazete gönderilmesine devam edilmektedir.

Bu ay içinde Kitapsarayımıza yeniden 14 kitap 49 dergi gelmiştir.

3 — Dil tarih edebiyat şubemizin Manisa tarihi ve tarihî eserleri adlı kitap çalışmalarını ilerilemiştir. Hazırlanan eser Manisamızın mühim bir boşluğunu dolduracaktır.

Bu hususta yapılan etüd sonuçları makale halinde Dergimizde yer almaktadır.

Eser daktilo edilmeğe başlanmıştır. Pek yakın bir zamanda kitap halinde tabettirilecektir.

Dil tarih edebiyat şubemiz diğer şubelerle iş birliği kurarak 26/9/1933 Dil bayramını diğer yıllara nazaran çok daha geniş bir ölçüde kutlamıştır.

Büyük bir intizamla tatbik edilen programı aynen alıyoruz.

PROGRAM:

1 — Kurultay marşı. [Çocuk korosu, Ev orkestrası]

2 — Ön söz HALKEVİ BAŞKANI.

3 — Şiir Dr. Necdet OTAMAN.

4 — Türk dilinin geçirdiği merhaleler ve Güneş Dil Teorisi Öğretmen Cemal SEZGİN

5 — Vals [Lente] Ar Şubesi Orkestrası.

6 — Arya J. B. Bah. Keman solo Öğretmen Akif Saydam.

7 — Halk ve Divan edebiyatından örnekler Öğretmen Nahit Nafiz EDGÜER.

8 — Tarih anlatıyor [Düz yazı] Öğretmen İ. GÖKÇE

9 — Mandolin orkestrası [Muhtelif parçalar]

10 — Radyo Neşriyatı..

Toplantı çok alâkalı ve heyecanlı olmuştur. program tamamen tatbik edilmekle beraber ayrıca Horozköy Eğitim kursu öğrencileri den üç eğitimci söz almış, büyük dil inkılabının yaratıcı hamleleri karşısında duydukları şükran ve karşılaştıkları kolaylıkları sadık ve temiz bir lisanla anlatmışlardır.

Salonumuzda bulunan yedi yüzden fazla yurtdağ tarafından sürekli bir surette alkışlanmıştır.

Tören amplifikatör tesisatımız ve hoparlörümüzle şehre aynen nakledilmiştir.

Ulu Önderimiz ATATÜRK'e ve diğer büyüklerimize tâzim telgrafları çekilmiştir.

4 — Ar şubemizin programlı ve sistemli çalışmaları devam etmektedir.

Amplifikatör ve radyo tesisatımızın tesbit edilen ve muntazam bir surette tatbik edilen geniş programının ihtiva ettiği müzik faaliyetlerini aksamaksızın devam ettiren şube üyeleri, bu ay içinde 8 Eylül Kurtuluş ve 26 Eylül Dil bayramı münasebetiyle zengin iki konser vermişlerdir.

Mandolin ve keman dersleri muntazam olarak yapılmaktadır.

Evimizde yeniden bir çocuk korosu tesis edilmiş ve değerli öğretmenler tarafından eğitilmekte bulunulmuştur.

Az bir müddet içinde büyük varlıklar gösteren çocuk koromuz Dil bayramı münasebetiyle verdikleri koro konserinde çok muvaffakiyetler kazanmışlardır.

5 — Gösterit şubemizin bu aylık faaliyeti sevindirici bir durumdadır.

Sekiz Eylül Kurtuluş bayramı münasebetiyle [Palavra] piyesi temsil edilmiştir. Temsil çok muvaffakiyetli olmuş ve çevrede büyük bir takdir kazanmıştır. Ayrıca Evimiz sahnesinden faydalanmak suretiyle bu ay içinde Halk Operet Heyeti de iki temsil vermiştir.

Bu şubemizin faal üyeleri haftada üç gün muntazaman toplanmakta ve yeni harfların öğrenilmesinde çok çalışmaktadırlar.

Cumhuriyetin on beşinci yıl dönüm bayramı için geniş bir faaliyet programı tesbit edilmiş ve sistemli bir tarzda çalışılmağa başlanılmıştır.

6 — Spor şubemiz de verimli faaliyetlerine devam etmektedir.

Tevsian yeniden yaptırılan Halkevi spor sahasında her akşam muayyen saatlerde tenis, voleybol, basketbol ekzersizleri yapılmaktadır.

Milli Sporumuz olan güreşin taammümü ve inkişafı için lâzım gelen çalışmalar yapılmaktadır. Haftanın muayyen günlerinde şehir, yakın köylerden davet edilen güreşçiler bolge antrenörü nezaretinde çalıştırılmaktadır.

Mevsimin gelmesi dolayısıyla Dağspor hareketleri de başlamıştır ve hafta gezintileri yapılmaktadır. Kolun bütün üyeleri bir genel toplantı yaparak yeni faaliyet yılının programını tesbit etmişlerdir.

Atspor kolumuzun atlı gezintileri ve

Avspor kolumuzun av yürüyüşleri her hafta muntazamen yapılmaktadır.

7 — Sosyal yardım şubesi okulların açılması münasebetiyle fakir öğrencilerin ihtiyaçları üzerinde sistemli bir tarzda çalışmaya başlamıştır.

Tesbit edilen şeraiti haiz öğrencilerin okul ihtiyaçları karşılanmış İstanbul ve Ankarada okumakta bulunan bir kısım öğrencinin yol masrafları temin edilmiştir.

Evelece de yazıldığı gibi 1/10/1938 tarihinden itibaren ihzar edilen Evimiz dispenseri faaliyete geçmiş olacaktır.

Bu iş için ayrılan dört mütehassıs doktor haftanın muayyen günlerinde fakir hastaları muayene edecekler ve içlerinde ilâç tedarik edemeyecek derecede fakir olanların reçeteleri Evimiz tarafından yaptırılacaktır.

8 — Kurslar şubemizde faaliyetlerine devam etmektedir. Bu ay içinde ilk okulların dördüncü sınıflarında ikmale kalan öğrencilere mahsus hesap, geometri, yurt bilgisi, tarih, coğrafya derslerinden yetiştirme kursları açılmıştır. Dersler haftada dört gün birer saat olarak verilmiş ve kurslara 26 öğrenci devam etmiştir.

Öğümüzdeki ay içinde lisan kursları faaliyetleri de yeniden başlamış olacaktır. Açılan garsonlar kursunun birinci devresi tamamlanmıştır. Bu devreden 15 öğrenci sertifika almıştır.

9 — Köycülük şubemizin programlı çalışmaları devam etmektedir. Bu ay içinde diğer şubelerle iş birliği esası içinde sekiz köyü bundu içine alan bir gezi yapılmış uğranılan köylerde köy kalkınma kanununun gereklendiği işler üzerinde köylü kardeşlerimiz aydınlatılmış. Hastaları muayene edilmiş, götürülen ilâçlar, gazete, dergi ve kitaplar köylüye dağıtılmıştır.

10 — Müze ve sergi şubemizde çalış

TARHALA OBASINI TANIYALIM

— 13 üncü sahifeden devam —

çağırırdı bunu. Nerede öğrenmişler acaba

— Nere olacak bağlarda, odalarda ihtiyarlardan dinlemişlerdir.

— Ecele etmiyem de bunları dinliye dinliye gidem..

“Darkale,, nin yolları Aytenim düz de gül yokuş, sarhoş oldum elâ gözlü Aytenim aman kolumdan yapış ay buluta girince Aytenim gel bana kavuş ince belli, güneş yüzlü Aytenim aman ne oldu sana haram oldu «Ulupınar» suları Aytenim bana.. Bu şarkıda geçen isimler..

«Darkale» Turhalanın eski adıdır.

«Ulupınar» köyün kırklı oluklu çeşme-

sine verilen isim..

«Ayten» köyde yaşamış bir kızın ismi

— Kızın bu türkü bu kadarmı ki.

— Ben çoktandır duymamıştım. Niçin güçükken çağırırdı emme hiç bilmiyorum

— Haydi yetişem de söyliyelim.. Yağdüler yaklaşıncı :

— Hasan, Hasan...

— Ne var aba

— Şu Bursa türküsünü çağırın

— Sepetten elma vercenizmi..

— Yeyeceniz elma olsun hadin.. Başka yın artık Somaya geliyoz...

— Arkası var

malarına devam etmektedir. Şubatın 25. günü Cumhuriyet bayramında açmağa muvaffak olduğu inkılâp sergisini bu yıl daha genişlemiş bir tarzda yeniden açacaktır. Bu husus için çalışmalar yapılmaktadır.

Şube ayrıca Manisa tarihi ve tarihî eserleri hakkında hazırlanan eserin dil tarih, edebiyat şubesiyle kurduğu iş birliğini idame etmekte ve oldukça verimli çalışmalar yapmaktadır.

11 — Radyo ve amplifikatör tesisatımızın tesbit edilen program mucibince muhtazaman faaliyetine devam etmektedir.

Tesisat çevrede çok büyük bir ilgi ve vînç uyandırmıştır. Halkımızın bu büyük alâkası önünde evimiz günün haberleri vaktinde yurtdaşlara duyurabilmek için Anadolu ajansına abone kaydedilmiştir. Her günkü haber neşriyatı meyanında Anadolu ajansı da halka duyurulmaktadır.

12 — Evimizde bu bir aylık çalışmamızın müddeti içinde başka kurumlara ait toplantı 2 tören 1 şölen kaydedilmiştir.